

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

4(1994), št. 2

16. februar 1994

IZJAVA

Člani Društva bibliotekarjev Maribor, zbrani na občnem zboru 1.2.1994, smo v zvezi z gradnjo nove stavbe Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani sprejeli sklep, s katerim podpiramo čim hitrejšo uresničitev tega cilja:

Društvo bibliotekarjev Maribor poziva vse knjižničarske delavce, da s svojim vplivom oz. po svojih možnostih podprejo prizadevanja za izgradnjo nove stavbe NUK, ki je vitalnega pomena za knjižnični informacijski sistem Slovenije.

Nacionalka je reprezentančna stavba države, univerze in glavnega mesta, zato pričakujemo enotnost v knjižničarskih vrstah, ki naj temelji na strokovnih odločitvah.

Že leta 1990 je slovenska vlada podprla odločitev o eni knjižnici, ki bi združevala vse funkcije - od nacionalke, prek znanstvene do univerzitetne - zato zahtevamo od vlade, da teh odločitev ne spreminja, kajti vsako zavračanje gre v škodo celotne države, posebno pa knjižničarstva.

Društvo bibliotekarjev Maribor
Predsednica IO
Slavica Rampih Vajzovič

KALANOV SKLAD

DVAJSETLETNICA OBSTOJA KALANOVEGA SKLADA

Kalanov sklad je spominski sklad, ki so ga ustanovili slovenski knjižničarski delavci na zborovanju dne 7. novembra 1974 v Ljubljani. (1) Sklad deluje v okviru Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, kjer je tudi njegov sedež. Namen Kalanovega sklada je, da v spomin na delo zaslužnega slovenskega knjižničarskega delavca in vzgojitelja Pavla Kalana pospešuje individualno in skupinsko strokovno, teoretično in raziskovalno delo slovenskih knjižničarjev.

In kdo je bil mož, po katerem sklad imenujemo? Če vprašanje zastavimo mlajšim knjižničarskim delavcem, poznajo odgovor le redki. Tudi aktivnosti sklada so v zadnjem času kar nekako zamrle, čeprav njegovi najbolj zvesti člani niso pozabili nanj in so se odzvali na poziv ZBDS s svojimi finančnimi prispevki. Upravni odbor sklada, ki je bil izvoljen na zadnji skupščini ZBDS v Mariboru, se je zato na svoji prvi seji odločil, da delovanje sklada oživi in poskuša pridobiti nove člane, hkrati pa razmisli o njegovem nadaljnjem delovanju

in ciljih. Ker nagrade Kalanovega sklada na mariborskem posvetovanju niso bile podeljene (razpisa namreč ni bilo), nekaj sredstev pa je le na voljo, se je upravni odbor odločil za takojšen natečaj (ki ga tudi objavljamo). Glede na to, da je letos ravno jubilejno leto sklada - dvajsetletnica - naj bi bila podelitev nagrad še toliko bolj svečana.

Pa se vrnimo k bibliotekarju, v spomin katerega smo knjižničarji sklad ustanovili. Pavle Kalan se je rodil v Radovljici leta 1900, diplomiral je iz slavistike in romanistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Živel in delal je v Ljubljani in sicer kot profesor, nato kot bibliotekar v Mestni (zdaj Slovanski) knjižnici, pa kot uslužbenec mestnega glavarstva in dolga leta (1946-69) kot bibliotekar in višji znanstveni sodelavec v NUK. Kalan je bil vodilni strokovnjak za obdelavo knjižničnega gradiva (katalogizacija in delno klasifikacija) in je veliko pisal o vprašanjih katalogizacije in strokovne terminologije. Kot strokovnjak za oblikovanje avtorske značnice je sodeloval na več mednarodnih posvetih o določanju načel za poenoteno pisanje individualnih avtorjev in korporacij. Redigiral je nekaj izdaj Jurčiča in Tavčarja in ljubiteljsko pisal o slovenski glasbeni preteklosti. Za svoje delo na področju knjižničarstva je prejel Čopovo diplomu. Pavle Kalan je umrl leta 1974. (2)

Prvi Odbor Kalanovega sklada se je konstituiral na seji 21. februarja 1975. Za predsednika je bil izbran Jaro Dolar, kot člani pa so delovali: Marijan Breclj, Breda Filo, Jelica Jugovec in Miloš Rybař. Iz zapisnika odbora razberemo, da je bila prva članica sklada ga. Lea Grabrijan iz Metlike, od knjižnic se je prva odzvala Ljudska knjižnica Črnomelj, Goriška knjižnica "France Bevk" iz Nove Gorice pa je kot pobudnica ustanovitve sklada obljubila prvi denarni prispevek. Prva razpisana nagradna tema sklada je bila: Kako najdem knjigo. Na razpis se ni javil nihče, zato je sklad razpisal novo, svobodno izbrano temo s

področja knjižničarstva. Prvo nagrado sklada je tako prejel leta 1977 mag. Jože Kokole za delo Bibliografska kontrola disertacij v Jugoslaviji.

Kalanov sklad ima individualne in kolektivne člane. Kot individualni člani se v sklad vključujejo knjižničarski delavci, kot kolektivni člani pa knjižnice. V Kalanov sklad se lahko včlanijo tudi druge pravne in fizične osebe. Ob včlanitvi se izpolni posebna članska pristopna izjava. Člani sklada omogočajo njegovo delovanje s plačevanjem letnega članskega prispevka - minimalni dogovorjeni znesek za kolektivne člane znaša 3.000 SIT, za individualne člane pa 1.000 SIT. S Kalanovim skladom upravlja Zveza bibliotekarskih društev Slovenije in njegov upravni odbor.

Nagrade Kalanovega sklada lahko prejmejo knjižničarski delavci za tista pisna strokovna dela, ki pomembno prispevajo k oblikovanju teorije slovenske knjižničarske vede in k praksi knjižničarske dejavnosti. Nagrade sklada se podeljujejo:

- za najboljša strokovno-teoretična dela na tematiko, ki jo Kalanov sklad razpiše vsako drugo leto (praviloma v reviji Knjižnica) in
- za najboljša strokovna dela, objavljena v slovenskem strokovnem ali drugem tisku v obdobju dveh let pred dnem, ko upravni odbor Kalanovega sklada zaključi zbiranje predlogov za nagrade (letošnji razpis izjemoma zajema obdobje zadnjih treh let, za kar pa je upravni odbor prejel ustrezen sklep s strani predsedstva ZBDS).

Upravni odbor sklada poziva tako posameznike kot ustanove, da pristopijo k članstvu in tako pomagajo, da Kalanov sklad svoj namen uresničuje še naprej. Spisek članov Kalano-

vega sklada pa bomo poslej redno objavljali v Knjižničarskih novicah.

Melita Ambrožič
predsednica upravnega odbora sklada

Viri:

- 1) Pravilnik Kalanovega sklada. - Knjižnica 34(1990)4, str. 134-138
- 2) Enciklopedija Slovenije. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1990, 4. zvezek, str. 371

NAGRADE KALANOVEGA SKLADA

Upravni odbor Kalanovega sklada pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije razpisuje na osnovi veljavnega pravilnika

NATEČAJ ZA NAGRADE KALANOVEGA SKLADA

1. Nagrade Kalanovega sklada prejmejo knjižničarski delavci za strokovna dela, ki pomembno prispevajo k oblikovanju teorije slovenske knjižničarske vede in k praksi knjižničarske dejavnosti.
2. Za nagrade Kalanovega sklada se lahko potegujejo:
 - strokovna dela, ki obravnavajo eno izmed tem z naslednjih knjižničarskih strokovnih področij:
 - Problemi in rešitve vsebinske obdelave publikacij
 - Knjižnica in lokalna skupnost
 - strokovna dela s področja knjižničarstva, objavljena v slovenskem ali tujem strokovnem tisku med 15.8.1991 in 15.7.1994.
3. Strokovna dela z razpisanih tematskih področij predložijo upravnemu odboru

sklada avtorji del. Že objavljena strokovna dela pa lahko predlagajo za nagrado ali posamezna bibliotekarska društva ali Zveza bibliotekarskih društev Slovenije ali člani upravnega odbora Kalanovega sklada.

4. Strokovna dela, ki se potegujejo za nagrade Kalanovega sklada, morajo biti predložena upravnemu odboru sklada najkasneje do 15.7.1994.
5. Predloge za nagrade morajo avtorji oziroma predlagatelji pisno predložiti na naslov: Kalanov sklad pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, 61000 Ljubljana, Turjaška 1.
6. Upravni odbor Kalanovega sklada si pridržuje pravico, da nagrad ne podeli, če predložena dela po njegovi presoji ne ustrezajo razpisanim pogojem.

Datum: 19.1.1994

VISOKOŠOLSKA KNJIŽNICE

ZAKON O VISOKEM ŠOLSTVU IN KNJIŽNICE

V zadnjih letih je bilo napisanih kar nekaj osnutkov zakona o Univerzi oz. o visokem šolstvu. Osnutke so pisali tako na Univerzi kot na Ministrstvu za šolstvo in šport. Šele v decembru 1993 je Državni zbor R Slovenije končno sprejel zakon o visokem šolstvu.

Toda žal v tem zakonu visokošolske knjižnice sploh niso omenjene. Enota za razvoj knjižničarstva (še prej pa matična služba)

si je ves čas prizadevala, da bi zakon urejal tudi delovanje in status visokošolskih knjižnic. Svoje predloge smo vztrajno pošiljali pristojnemu ministrstvu in Univerzi, vendar je bilo vse brez uspeha.

Junija 1993 je Center za razvoj univerze organiziral v Radovljici okroglo mizo, na kateri so udeleženci razpravljali tudi o težah zakona o visokem šolstvu. Udeležence smo opozorili na neustrezen status visokošolskih knjižnic in poudarili, da bi bilo zato nujno v zakon vnesti člen o delovanju omenjenih knjižnic.

Dr. Pavle Zgaga, ki je na tem srečanju razlagal zakon, nam je tedaj odgovoril, da bi vključevanje knjižnične dejavnosti v zakon vodilo v neomejeno vsebinsko širitev zakona. (Glej Delo-Priloga 30.6.1993) Enako stališče je zastopal tudi rektor Univerze v Ljubljani, prof.dr. Miha Tišler.

Seveda kljub temu naših prizadevanj za ustrežnejši status visokošolskih knjižnic še ni konec. Sedaj, ko je bil zakon sprejet, si bomo pač morali izboriti "svoj prostor" v statutih obeh univerz in fakultet.

Naša stališča in predloge teksta za statute obeh univerz bomo posredovali dr. Zarjanu Fabjančiču, predsedniku komisije za informatiko, knjižničarstvo in dokumentacijo Univerze v Ljubljani in mag. Bernardu Rajhu, predsedniku KIS mariborske univerze. Predlog teksta o delovanju visokošolskih knjižnic za statute posameznih fakultet je že napisan. O njem smo razpravljali na seji sekcije za visokošolske knjižnice pri ZBDS. Omenjeni tekst bomo pravočasno poslali vsem knjižnicam.

Želeli bi, da bi z našimi predlogi tokrat uspeli in da predlagani tekst ne bi ostal le zapisana beseda, ampak da bi se dejansko izvajal.

Toda to je spet "naslednja bitka".

Ana Martelanc

SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE IN NOVA UPRAVNA UREDITEV

Normalno je, da vsako spremembo spremljajo, poleg pričakovanih drugačnosti, ki vodi k boljšemu, tudi dvomi, pomisleki o potrebnosti in uspešnosti sprememb. Obe reakciji sta lahko spodbudni, saj povzročita spraševanje. Vprašanje pa zahteva odgovor, akcijo. Vse skupaj pa naj bi vodilo k temu, da sprememba ni presenečanje, ampak pričakovan dogodek, še več, sprememba sama se lahko odvija tudi po naših željah in usmeritvah.

Tako nekako doživljamo knjižničarji splošnoizobraževalnih knjižnic spremembo upravne ureditve Slovenije. Sedanje občine so ustanovitelji sedanjih (svojih) knjižnic, tako da se praktično število občin ujema s številom knjižnic (razen v primeru Mariborske knjižnice, ki pokriva območje treh občin; lahko služi za zgled, da tudi drugačna organiziranost ni ovira za uspešno delo, če se pri organizaciji dela upoštevajo standardi).

Sedanja mreža knjižnic se je v tem času take organiziranosti potrdila tudi kot racionalna in uspešna organiziranost dostopa knjižničnega gradiva za vse prebivalce Slovenije. Temelji namreč (tudi na mednarodnem priporočilu) na osrednjih splošnoizobraževalnih knjižnicah, ki se organizirajo po številu prebivalcev posameznih območij. Najmanjše območje, kjer je ustanovitev osrednje knjižnice učinkovito opravičljiva, šteje 7 do 10 tisoč prebivalcev. To so knjižnice V. tipa. Največje območje pa šteje

več kot 100 tisoč prebivalcev. To so knjižnice I. tipa.

To standardno priporočilo, ki je v mreži splošnoizobraževalnih knjižnic oblikovalo sedanjih 60 splošnoizobraževalnih knjižnic v V. tipov, je v najtesnejši povezavi s kulturnimi, zgodovinskimi, socialnimi, ekonomskimi, geografskimi in še kakšnimi drugimi zakonitostmi in značilnostmi, ki so ljudi določenih območij povezale, oziroma združile okoli osrednjih knjižnic različnih tipov.

Osrednje knjižnice morajo v skladu s standardi izoblikovati svoje mreže izposojevalnih mest (**upoštevaje dostopnost najmanj 3 knjig na prebivalca, pri čemer moramo poudarjeno zapisati, da je vsaka knjiga enota knjižničnega gradiva, kar pomeni, da je ustrezno nabavljena, obdelana, predstavljena, izposojena ...**), ki mora biti racionalno organizirana. Najmanjši kraj s stalnim izposojevališčem naj bi štel 1500 prebivalcev, pravi standard. Če pa so npr. ti prebivalci razpršeni po kraju in če v tem kraju ni središčnega jedra, okoli katerega se zbirajo ljudje (organiziranost življenja v določenem kraju morajo knjižničarji dobro poznati), se lahko namesto stalnega izposojevališča uvede druga oblika posredovanja gradiva (bibliobus, kolekcije...).

Bistvo take organiziranosti splošnoizobraževalnih knjižnic je **strokovnost, dostopnost, racionalnost**. Zato je organizacija prepuščena osrednjim knjižnicam, ki v skladu s potrebami prebivalcev organizirajo svojo mrežo posredovanja gradiva. Pri tem ostajajo v tej mreži, ne glede kako je velika, centralno strokovno izhodišče za organizacijo dela, nabavo in obdelavo gradiva, posredniki zahtevnejših strokovnih informacij, ki skrbijo tudi za izvajanje nalog s področja matičnosti in domoznanstva.

Knjižničarji smo organiziranost mreže splošnoizobraževalnih knjižnic utrdili, skupaj z diferenciranimi nalogami za posamezne tipe

knjižnic (npr. v II. in I. tipu matičnost, domoznanstvo, zahtevnost informacijskih služb ipd.), in jo predlagali za nacionalni program razvoja knjižničarstva. Pri tem smo izhajali iz standardnega določila, da mora biti prebivalcu Slovenije omogočen dostop do najmanj treh enot knjižničnega gradiva in da mora biti vsaka osrednja knjižnica sposobna zadovoljiti okoli 85 % vseh želja.

Tako organiziranost, predvsem delovanje vsake osrednje knjižnice te mreže v skladu s standardi, naj zagotavlja država, ne glede na to ali bo sama ustanovitelj ali bo ustanoviteljske pravice prenesla na druge, npr. na lokalno upravo. Če želijo prebivalci posameznih območij imeti nadstandardno delujočo knjižnico, jo lahko imajo, vendar bodo morali sredstva zanj prispevati dodatno (dodatno zato, ker tudi za prvo prispevajo sami kot davkoplačevalci). Zgodi se tudi lahko, da država ali pa lokalna skupnost nista sposobni zagotoviti sredstev za standardom ustrezno delovanje knjižnic. Tudi pri tem prebivalci, predvsem pa vodstva knjižnic, lahko pokažejo svoje sposobnosti in pripravljenost za izboljšanje stanja, z lastno pridobljenimi sredstvi. V vsakem primeru, ne glede na ustanovitelja ali več ustanoviteljev, so za uveljavljanje potreb in želja prebivalcev določenega območja zadolženi knjižničarji, ki morajo znati organizirati možnosti za zadovoljitev teh potreb.

Konkretno organiziranost (predvsem upravno, finančno) bo potrebno do potankosti določiti, ko bo sprejeta nova organizacija lokalne uprave. Vodje osrednjih splošnoizobraževalnih knjižnic pa v tem času lahko poskrbe za dobro (vsaj načrtovano) mrežo dostopnosti knjižničnega gradiva na svojem območju.

Prihodnjic bomo za vzgled in v premislek predstavili organizacijo mreže splošnoizobraževalnih knjižnic na Hrvaškem.

Silva Novljan

IZOBRAŽEVANJE

TEČAJI ZA PRIPRAVO NA STROKOVNE IZPITE IN STROKOVNI IZPITI BIBLIOTEKARSKE STROKE

1. Tečaji za pripravo na strokovne izpite

Obveščamo vas, da bodo tečaji za pripravo na strokovne izpite potekali v NUK, v času od **11. do 22. aprila 1994**. Obvezni del traja 70 ur. V popoldanskem času bomo pripravili tudi neobvezni del tečaja - obiski knjižnic, delavnica o iskanju informacij v sistemu COBISS, predavanja ipd. Tečaj ni namenjen začetnikom v stroki, ampak obnavljanju v času pripravništva oz. strokovne prakse v knjižnici pridobljenih znanj. Pričakujemo namreč, da na tečaj pridejo udeleženci, ki se pripravljajo na preizkus strokovne usposobljenosti za delo v praksi (knjižnici). Zato prosimo, da t.i. novince v stroki prijavljate na Začetni knjižničarski tečaj, ki ga organiziramo takoj, ko se zbere najmanj 20 evidenčnih prijav za tečaj.

Na tečaj prijavljajo udeležence njihove knjižnice, na predpisanem obrazcu in sicer do zapolnitve razpisanih mest (največ 40 udeležencev). Zaradi velikega števila prijav bomo dali prednost udeležencem, ki se tečaja zaradi prezasedenosti niso mogli udeležiti v jesenskem terminu oz. so se na tečaj že prijavili. Ostale zainteresirane prosimo, da pri tajnici Enote za razvoj knjižničarstva preverijo, če je še kakšno prazno mesto, preden se prijavljajo na pomladanski rok. Sprejemamo pa seveda že prijave za jesenski tečaj. Pri uvrščanju

kandidatov na tečaje upoštevamo vrstni red prijav. Prijavnice pošljejo knjižnice na naslov NUK, Enota za razvoj knjižničarstva, Ljubljana, Turjaška 1.

Predmetnik tečaja ostaja še vedno nespremenjen, (nova zakonodaja za področje knjižničarstva še ni sprejeta) podrobneje je naveden v Obvestilih republiške matične knjižnice, 1980, št. 2 in 1984, št. 1-2.

2. Strokovni izpiti bibliotekarske stroke

Strokovni izpiti bibliotekarske stroke bodo potekali v NUK v času od **23. maja do 3. junija 1994**. Kandidate morajo prijaviti njihove knjižnice na ustreznem obrazcu najkasneje do **15. marca 1994** na naslov: NUK, Enota za razvoj knjižničarstva, Izpitna komisija, Ljubljana, Turjaška 1. Izpiti bodo potekali po dosedaj veljavnem pravilniku. Prijave lahko pošiljate že za jesenski izpitni rok, prosimo le, da na prijavi označite (zgornji desni kot prvega lista), da gre za jesenski termin (JESEN '94).

3. Prijava k strokovnemu izpitu

Knjižnice lahko prijavijo na strokovni izpit:

- knjižnične delavce, ki pri njih zaključujejo program pripravništva,
- druge knjižnične delavce, ki niso več pripravniki (pripravništvo so opravili v drugi knjižnici, strokovnega izpita pa ne) oz. delavce, ki so prišli v knjižnico iz druge stroke (v knjižnici morajo biti zaposleni najmanj 3 mesece, v času dela v knjižnici pa jim je le-ta omogočila ustrezno strokovno izpopolnjevanje).

Predlog za opravljanje strokovnega izpita pred potekom pripravniške dobe, pošlje knjižnica na Izpitno komisijo. Izpitna komisija ne more odobriti pristopa k strokovnemu

izpitu kandidatu, ki ni opravil najmanj polovico zahtevane pripravniške dobe.

K prijavi na strokovni izpit morajo knjižnice priložiti:

- izjavo knjižnice, ki naj vsebuje podatke o kandidatu: šolski izobrazbi, o sprejemu na delo, o programu strokovnega pouka v pripravniški dobi oz. izpopolnjevanja v času dela v knjižnici in oceno dosedanjega kandidatovega dela
- po potrebi pa še: morebitno soglasje o skrajšanju pripravniške dobe, dokumentacijo o eventuelnih oprostitev in dokumentacijo o že opravljenem strokovnem izpitu v drugi stroki.

Za delavce, ki želijo opravljati diferencialni strokovni izpit, je treba priložiti prijavi za izpit tudi dokazilo o strokovnem izpitu bibliotekarske stroke, ki ga je kandidat že opravil.

4. Opravljanje strokovnih izpitov

Na osnovi prijave in prilog Izpitna komisija (v mesecu marcu) odloči ali prijavljeni kandidat izpolnjuje vse zahtevane pogoje in ali sme opravljati strokovni izpit v roku, za katerega se prijavlja. O točnem dnevu opravljanja strokovnega izpita obvesti Izpitna komisija kandidata na njegov stalni naslov (najkasneje 10 dni pred dnevom, ki je bil določen za izpit).

Kandidati z diplomom iz knjižničarstva na bivši Pedagoški akademiji so oproščeni izpita iz predmetov "Zgodovina knjige in knjižnic" in "Splošna organizacija knjižničarstva".

Kandidati so oproščeni opravljanja izpita iz tujih jezikov, če imajo diplomom iz tujega jezika višje ali visoke šole.

Če kandidat že ima opravljen strokovni izpit za določeno strokovno kvalifikacijo v bibliotekarski ali drugi stroki, je oproščen izpita iz splošnega dela.

Podrobnejša določila o strokovnih izpitih so zapisana v **Samoupravnem sporazumu o pridobivanju strokovnih kvalifikacij bibliotekarske stroke**, Ur. list SRS, 1980, št. 30. Predmetnik in literatura za strokovne izpite sta objavljena v **Obvestilih republiške matične službe**, 1980, št. 2 in 1984, št. 1-2.

Seznam novejših oz. dodatne literature prejmejo kandidati na tečaju za pripravo na strokovne izpite oz. če se tega niso udeležili, v gradivu, ki ga prejmejo od republiške matične službe potem, ko je Izpitna komisija potrdila njihovo udeležbo na strokovnem izpitu.

Kandidate prosimo, da se za podrobnejše informacije obračajo na svoje občinske matične knjižnice ali osrednje knjižnice za določena znanstvena oz. strokovna področja (ki so od republiške matične službe že prejele natančna navodila glede prijav, cen itd.). Za dodatna pojasnila pa se lahko obračate tudi na Enoto za razvoj knjižničarstva (tel. 061 125-01-41, int. 53 - Majda Amon ali int. 10 - Melita Ambrožič, med 8. in 10. uro).

Melita Ambrožič

PROGRAM IZOBRAŽEVANJA (MAREC - JUNIJ 1994)

Program izobraževanja za prvo polletje tega leta (izobraževanje za udeležence sistema Cobiss in drugi tečaji) smo že poslali vsem občinskim matičnim knjižnicam, osrednjim knjižnicam ter udeležencem sistema COBISS). Tečaji bodo potekali v NUK, Univerzitetni knjižnici Maribor in glede na potrebe knjižnic tudi v drugih krajih. Program zajema naslednje tečaje:

- Začetni tečaj COBISS - katalogizacija monografij
- Serijske publikacije v sistemu COBISS

- Nadaljevalni tečaj COBISS - Katalogizacija težjih primerov monografij
- Uvod v vsebinsko obdelavo gradiva
- Nekonjižno gradivo - kartografsko in slikovno
- Nekonjižno gradivo - računalniške datoteke in multimedialni kompleti
- Nekonjižno gradivo - glasbeni tiski in zvočni posnetki
- Nekonjižno gradivo - serijske publikacije na elektronskih in drugih medijih
- Nekonjižno gradivo - kartografsko gradivo kot serijske publikacije
- Katalogizacija starejšega gradiva (po ISBD(A))
- Obdelava članka v COBISS sistemu
- OPAC - javno dostopni katalogi knjižnic
- Predstavitev sistema INFO ljubljanske univerze
- Osnove dela na operacijskem sistemu VAX, elektronska pošta in konference
- Tečaj za pripravo na strokovne izpite
- Začetni knjižničarski tečaj
- Katalogizacija monografskih publikacij
- Katalogizacija serijskih publikacij
- Katalogizacija nekonjižnega gradiva
- Obdelava članka po ISBD(CP)

Prosim, da nam sporočite še vaše predloge, da bi program izobraževanja lahko ustrezno dopolnili. Upamo, da ste bili tisti, ki ste se naših tečajev udeležili do sedaj, zadovoljni in se bomo videli še na kakšnem tečaju. Seveda

so dobrodošle tudi pripombe (naslavljajte jih na Enoto za razvoj knjižničarstva, NUK)! Nasvidenje na tečajih!

Melita Ambrožič

ZBDS

PRVA SEJA SEKCIJE ZA VISOKOŠOLSKE KNJIŽNICE

Dne 17.1.1994 je sekcija za visokošolske knjižnice pri ZBDS imela svojo prvo sejo v mandatnem obdobju 1993-1995.

Dnevni red seje je sicer obsegal tri točke, vendar smo se odločili, da zaradi aktualnosti problematike objavimo le zapis druge točke dnevnega reda in sicer razpravo o programu dela sekcije za visokošolske knjižnice.

Člani sekcije so se na seji dogovorili za naslednji program dela:

1. Sekcija si mora še naprej prizadevati, da bo zakon o knjižničarstvu temeljil na strokovnih izhodiščih. Predlagali so, da bi v delovni skupini za pripravo zakona o knjižničarstvu sodelovali tudi predstavniki vseh sekcij pri ZBDS, kajti le tako bo lahko zakon zajel problematiko celotnega knjižničarstva. Menili so tudi, da bi moral biti osnutek zakona v javni obravnavi.

Člani sekcije so izrazili začudenje nad dejstvom, da strokovna javnost ni obveščena o poteku priprave besedila novega zakona o knjižničarstvu, niti o rezultatih dela skupine, ki jo je za pripravo zakona na novo imenovalo Ministrstvo za kulturo. Delovna skupina ni sprejela niti terminskega plana za izdelavo zakona, čeprav se je v javnosti pogosto omenjala

potreba po novem zakonu. Člani sekcije so postavili vprašanje, zakaj se ne upoštevajo že napisani osnutki zakona, ter predlagali, da bi zakon o knjižničarstvu vseboval tudi člen, ki bo obvezoval pristojno ministrstvo, da bi bile knjižnice na fakultetah financirane v skladu s strokovnimi kriteriji in merili za visokošolske knjižnice. Kriteriji Ministrstva za šolstvo in šport so namreč nestrokovni. Člani sekcije za visokošolske knjižnice so sprejeli sklep, da delovno skupino za pripravo novega zakona o knjižničarstvu seznani s stališči sekcije.

2. Potrebno bi bilo izdelati model organiziranosti visokošolskih knjižnic, predvsem pa je treba natančneje opredeliti odnos visokošolske knjižnice in univerzitetne knjižnice. Predstavnici iz Maribora sta prisotne obvestili, da v KISUM-u poteka razprava o možnosti integracije visokošolskih knjižnic v okviru UKM. Predlagali sta, da bi o podobnih možnih povezovanjih razpravljali tudi v okviru Univerze v Ljubljani.

3. Potrebno je pregledati in dopolniti strokovne kriterije in merila za visokošolske knjižnice. Naslednja seja sekcije bo v drugi polovici februarja in bo v celoti namenjena razpravi o merilih.

4. Pri odgovornem ministrstvu je potrebno vztrajati, da se realizira postopek imenovanja osrednjih knjižnic za določena znanstvena oz. strokovna področja.

5. Da bi izboljšali status visokošolskih knjižnic na obeh Univerzah, je potrebno:

a) Zaprostiti za razgovor rektorja obeh Univerz. O načrtovanih obiskih je potrebno obvestiti tudi dr. Zarjana Fabjančiča, predsednika komisije za informatiko, dokumentacijo in knjižničarstvo pri Univerzi v Ljubljani, ter mag. Bernarda Rajha, predsednika knjižničnega informacijskega sistema Univerze

v Mariboru.

Ob tej priložnosti so člani sekcije predlagali skupno sejo sekcije in članov komisije pri Univerzi v Ljubljani, kjer so problemi na področju visokošolskih knjižnic najbolj pereči.

Za obisk na Univerzi v Ljubljani so člani predlagali Ivana Kaniča, mag. Jožeta Urbanijo, dr. Zarjana Fabjančiča in Ano Martelanc. Za obisk v Mariboru pa so zadolženi Zdenka Petermanec, mag. Bernard Rajh in Ana Martelanc.

b) Pristojnim organom na univerzah je potrebno predlagati, naj se uvede tudi za bibliotekarje na fakultetah izredni plačani študijski dopust. S tem bi bibliotekarjem omogočili permanentno študijsko izpopolnjevanje.

6. Ministrstvo za šolstvo in šport je potrebno z dopisom opozoriti na neusklajenost nazivov in koeficientov v predlogu zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnosti.

7. Člani sekcije so razpravljali še o predlogu členov za statute Univerz in posameznih fakultet. Dopolnjen predlog bo Enota za razvoj knjižničarstva pri NUK poslala Univerzam in vsem visokošolskim knjižničarjem.

Ana Martelanc

KOMISIJA ZA AIK

Delo komisije za abecedno imensko katalogizacijo bo, kot doslej, potekalo neformalno ob vsakodnevnem reševanju problemov in aplikacij ISDBjev v COMARC, v program Molj, ki ga uporabljajo splošnoizobraževalne knjižnice od III.-V. skupine, razreševanju problematike stopenjskega opisa, hkrati se bo nadaljevalo dolgotrajno delo na pravilniku za obdelavo neknjižnega gradiva ob sodelovanju s strokov-

njaki s tega področja.

Alenka Kanič

NABAVA GRADIVA

SESTANEK INICIATIVNE SKUPINE ZA NABAVO

Dne, 18.1.1994 je bil v NUK sestanek Inicijativne skupine za nabavo. Petnajst udeležencev iz vseh tipov knjižnic je bilo ravno pravo število za pogovor in določitev okvirnega programa skupine.

Udeleženci smo bili najprej seznanjeni z vsem, kar je bilo na tem področju že narejenega, pogovorili smo se o konkretnih problemih, specifični problematiki splošnoizobraževalnih knjižnic, primerjali smo dobavitelje in njihove marže. V pogovoru pa smo določili tudi problemske sklope, ki predstavljajo področja našega prihodnjega dela. Sestanek je tekел po sledečem dnevnem redu:

1) Vsi kolegi, ki so po elektronski pošti odgovorili na pobudo o skupini za nabavo, so dostopni pod šifro aNABAVA.

2) V februarju bomo organizirali predavanje gospe Veronike Polajnar o nakupu tuje strokovne literature. Predavateljica ima dolgoletne izkušnje z uvozom tega gradiva, saj je bila vodja uvoza pri Cankarjevi založbi in Aditu. Zadnja leta vodi podjetje Valvasor.

3) Avtomatizacija postopkov nabave je problem, s katerim se spopadajo predvsem večje knjižnice (UKM, NUK, CTK). Ker skušamo izrabiti vse možnosti COBISSa, smo se domenili za skupni sestanek na to temo. Na sestanek bomo povabili programerja z IZUMa, ki nam bo predstavil programske možnosti.

Zbrali bomo vse že obstoječe rešitve in se domenili za delo v prihodnje. Sestanek bo v računalniški učilnici v NUK, takoj ko bomo našli prost termin.

4) Uspešnost dela v nabavi je odvisna od poznavanja sprememb na trgu, v zakonodaji in družbi nasploh. Pravočasne informacije imajo zato ključni pomen. Zato bomo organizirali predavanja in poskrbeli za bolj intenzivno izobraževanje na našem področju.

5) Knjižničarji pogosto ne najdemo skupnega jezika s knjigotržci in založniki. Sodelovali bomo pri organizaciji konference, ki bi osvetlila naše skupne interese in probleme. Tem je dovolj: obvezni izvod, ISSN in ISBN center, avtorske pravice, koordinacija nabave, dvig cen, financiranje...

6) Podatkovne baze na CD-romih pa tudi priročniki v tiskani obliki so zelo dragi in marsikatera knjižnica jih ne more kupiti vsako leto. Zainteresirane knjižnice bomo koordinirale nabavo, uskladile načrte, preverile pa bomo tudi možnosti mrežnih licenc za CD-rome.

7) Na knjižnih sejnih bomo poskrbeli za organizacijo "knjižničarskih kotičkov", kjer se bomo lahko odpočili in si izmenjali izkušnje. Če bo le mogoče, bodo ta mesta opremljena z računalniki, tako da bomo lahko v direktnem stiku s svojo bazo.

8) Knjižnice, ki po zakonu prejema obvezni izvod, se pritožujejo nad velikim izpadom. Univerzitetna knjižnica Maribor je samo v preteklem letu kupila 400 knjig, ki bi jih morala dobiti kot obvezni izvod. Prisotne smo seznanili s problematiko zbiranja obveznega izvoda in s predlogom zakona o obveznem izvodu publikacij. Dogovorili smo se, da bodo o publikacijah, ki bi jih morali prejeti kot obvezni izvod v letu 1993, pa jih niso, obvestile referentko za obvezni izvod v NUK. O tekočem informiranju o novih tiskarih in publikacijah, ki jih zasledijo druge knjižnice, pa se bomo morali še domeniti.

9) Našo dejavnost bomo skušali formalizirati kot posebno sekcijo v okviru Zveze bibliotekarskih društev Slovenije.

Eva Kodrič-Dačić

PREDSTAVLJAMO VAM

RAZVOJ KNJIŽNIC V SREDNJI IN VZHODNI EVROPI

OD POMOČI K SODELOVANJU -
NALOŽBA ZA PRIHODNOST
DELAVNICA, STRASBOURG
3.-4. FEBRUAR 1994

Komisija Evropskih skupnosti, Svet Evrope in Britanski Svet so organizirali v Strasbourg 3. in 4. februarja 1994 delavnico z naslovom "Razvoj knjižnic v Srednji in Vzhodni Evropi : Od pomoči k sodelovanju - naložba za prihodnost". Cilj srečanja in delavnice je bil usmerjen v pregled najpomembnejših dejavnosti držav članic ES in Evropske skupnosti kot celote v korist dežel PHARE na področju knjižničarstva, identifikacijo vrzeli in potreb ter pripravo predlogov in priporočil za nadaljnje aktivnosti, ki bodo vodile k razvoju informacijskih funkcij knjižnic dežel Srednje in Vzhodne Evrope.

Konference in delavnice, ki sta bili v prostorih Sveta Evrope, se je udeležilo okrog 50 strokovnjakov različnih profilov, približno polovica iz zahodnih držav, druga polovica pa iz dežel, ki jim je pomoč namenjena. **Srednja in Vzhodna Evropa:** Bolgarija, Češka republika, Estonija, Hrvaška, Latvija, Litva,

Madžarska, Poljska, Romunija, Slovaška republika in Slovenija. Slovenijo sta zastopala Ivan Kanič (NUK) in Irena Sapač (UKM). **Evropska skupnost:** Danska, Francija, Italija, Nemčija, Nizozemska, Portugalska, Velika Britanija. **Nečlanice ES:** Avstrija in Finska. Kot organizatorji so bili prisotni še predstavniki Sveta Evrope - Direktorat za izobraževanje, kulturo in šport, ter Evropske Komisije - DG XIII in programa TEMPUS ter PHARE.

Program dela je obsegal naslednje teme:

- Namen in cilji delavnice
- Programi ES za sodelovanje z deželami Srednje in Vzhodne Evrope
- Predstavitev programa PHARE
- Predstavitev programa TEMPUS
- Predstavitev 4. nosilnega programa za raziskovalno dejavnost, tehnološki razvoj in mednarodno sodelovanje
- Pregled aktivnosti držav članic ES v Srednji in Vzhodni Evropi
- Predstavitev in analiza treh primerov sodelovanja:
 - Potujoča knjižnica v Slovaški republiki
 - Madžarska strategija razvoja knjižnic v visokem šolstvu
 - Sodelovanje Koeln - Praga v izmenjavi poslovnih informacij
- Možnosti za nadaljnje aktivnosti
- Prioritete - identifikacija in priporočila
- Zaključki

Osnovni delovni dokument "Pregled dejavnosti dežel članic v Srednji in Vzhodni Evropi" (pripravil ga je Richard Ayres, v prilogi pa so še dokumenti Komisije Evropskih skupnosti, Nemškega bibliotечnega instituta in Britanskega sveta) kaže velike razlike med "nerazvitimi" Evrope, še bolj pa v nivoju pomoči, ki so je deležne. Tudi razprava, ki se je razvila ob predstavitev, je odražala precejšnjo

razliko v pogledih prisotnih na obravnavano problematiko. Verjamem, da obstaja ta, ali pa še večja razlika, med okolji, iz katerih smo prišli. Prav tega pa očitno "razviti" Zahod ne more ali pa noče dojeti. Zelo pragmatično se oklepa filozofije, da lahko vse dežele "Juga in Vzhoda" stlačijo v en lonec in z enim samim, vedno enakim, receptom rešijo vse probleme hkrati. Skušali smo jim dopovedati, da tako ne gre (čeprav si tudi "nerazviti" glede tega nismo bili čisto edini in smo se ob enajstih zvečer kar malo razgretih glav razšli), od njihovih nadaljnjih aktivnosti pa bo videti, če so razumeli.

Zaključni dokument je bil oblikovan s konsenzom in ga sestavljata dva dela: osnovne predpostavke in lista prioritete.

I. OSNOVNI POGOJI

Da bi lahko implementirali vse spodaj navedene možnosti, je treba zagotoviti temeljne pogoje in jim posvetiti potrebno pozornost:

- Knjižnice v izolaciji ne morejo obstajati, saj so del mnogo širšega družbenega in kulturnega okolja. Njihov razvoj mora biti povezan s potrebami družbe kot celote. Zato si morajo knjižnice definirati vlogo in poslanstvo v povezavi s potrebami celotne družbe.
- Zelo pomembna je podpora na nivoju vladnih struktur; knjižnice morajo najti mesto v planih na lokalnem in državnem nivoju. Podpora knjižnicam kot nosilkam dolgoročnega razvoja je mogoče zagotoviti le v primeru, da obstaja tudi politično soglasje o najpomembnejših usmeritvah delovanja knjižnic. Če do politične uskladitve o tem vprašanju ne pride, je nujna posledica fragmentacija in nekoherentno reševanje njihovega razvoja.
- Uspešen razvoj knjižničnih sistemov temelji na dveh najpomembnejših vlaganjih: v materialne vire (fondi, oprema, zgradbe) in v kadre. Razvoj kadrov in znanja na vseh strokovnih nivojih je osnovnega pomena za prilagajanje in

obvladovanje novih zahtev ...

II. PRIORITETE

1. Oblikovanje svobodne družbe (open society)

1.1. Modernizacija fondov, dejavnosti in omrežij

- informacijski dostop in pretok dokumentov med Vzhodom in Zahodom
- bibliografska kontrola
- podatkovne zbirke
- oblikovanje fondov in zbirk
- novi mediji in tehnologija

1.2. Upravljanje in vodenje knjižnic in informacijskih služb

- kadri in drugi viri
- upravljanje v obdobju sprememb
- upravljanje novih služb
- uvajanje avtomatizacije

1.3. Knjižnica in javnost

- od zaprtih zbirk in omejenega dostopa do informacij v pluralnost in raznolikost knjižničnih storitev
- izobraževanje uporabnikov knjižničnih storitev
- promocija in publiciteta
- podpora izobraževanju odraslih in programom opismenjevanja
- potujoče knjižnice
- službe za posebne skupine uporabnikov

2. Oblikovanje kulturnega partnerstva

2.1. Identificiranje in evidenca zbirk evropske kulturne dediščine

- bibliografije
- predmetni katalogi
- uporaba sodobne tehnologije

2.2. Vzajemna uporaba virov

- oblikovanje informacijskih mrež
- nabava dokumentov
- sodelovanje pri opremljanju in investicijah
- skupni raziskovalni projekti

2.3. Uporaba in izkoriščanje informacijskih virov

rov

- komercialna uporaba zbirk in fondov
- javna dostopnost zbirk in fondov
- 2.4. Varovanje in zaščita gradiva
- identifikacija zbirk, nujno potrebnih varovanja in zaščite
- izobraževanje
- uporaba novih tehnologij

3. Oblikovanje tržnega gospodarstva

3.1. Razvoj zavesti o pomenu poslovnih informacij

- oblikovanje strategije in politike služb poslovnih informacij
- seminarji in delavnice za dvig zavesti poslovnih javnosti

3.2. Zagotavljanje informacij o študiju, izobraževanju in zaposlovanju

- poklicne informacije
- informacije o študijskih programih, izpitih, možnostih izobraževanja
- mednarodni programi za izmenjavo
- ustreznost in primerjava kvalifikacij

3.3. Razvoj zbirk in omrežij

- oblikovanje posebnih zbirk
- dopolnjevanje zbirk in nabava dokumentov
- oblikovanje lokalnih, regionalnih in mednarodnih omrežij
- podatkovne zbirke in uporaba sodobne tehnologije

3.4. Upravljanje posebnih informacijskih služb in znanj

- upravljanje visoko specializiranih zbirk
- razvoj posebnih strokovnih znanj za poizvedovanje v zbirkah

Na osnovi teh delovnih gradiv se bo v prihodnje oblikoval bolj usklajen program pomoči in sodelovanja med Vzhodom in Zahodom.

Gradiva s konference in delavnice so dostopna v dokumentacijski službi Enote za razvoj knjižničarstva.

Ivan Kanič

UPORABA KNJIŽNIČNO-INFORMACIJSKIH STORITEV V JAVNI UPRAVI

(PRIMER EVROPSKE KOMISIJE -
D.G. XII - ZNANOST,
RAZISKOVANJE IN RAZVOJ)

Evropsko Unijo politično predstavljajo trije organi - Evropski parlament, Svet in Komisija. Ker gre za naddržavno skupnost, jo je sicer težko direktno primerjati z državnimi organi, vendar se ne bom veliko zmotil, če bom rekel, da so naloge Evropske komisije podobne nalogam izvršilnih organov - vladam državnih skupnosti. Evropska komisija je torej podobna javnim upravam po svetu, s tem, da jo sestavljajo "ministrstva", ki se imenujejo Generalni direktorati in se označujejo z kratico D.G.

Usmeritev v Evropo je sicer v Sloveniji splošno sprejeta. Tu seveda ni prostor, da bi razpravljali o tem, ali nam ta vključitev uspeva ali ne in na katerih področjih smo bližje združeni Evropi in kje smo še daleč. Lahko samo omenim, da je eno od področij, kjer smo že zelo blizu - znanost. Verjetno je več vzrokov za to, eden je "mednarodnost" znanosti same, drugi je načrtna usmeritev Ministrstva za znanost in tehnologijo k mednarodni vpetosti in primerljivosti znanosti v Sloveniji, tretji je interes same Evropske Unije za povezovanje na tem področju. Eden od rezultatov je tudi ta, da sva dva Slovenca na osnovi javnih razpisov, dobila službi pri Evropski Komisiji (Bruselj), pri D.G. XII, ki skrbi za znanost, raziskovanje in razvoj. Tako sva se, kolega Boris Pukl in jaz, tudi uradno pridružila armadi "Evrokra-tov". (1)

Sam delam na področju informatike, vodim informacijsko službo znotraj enote B.1, ki skrbi za podatkovno zbirko in informacijske povezave pri t.i. COST akcijah. COST

so skupni raziskovalni projekti, ki povezujejo raziskovalne institucije držav E.U. z državami E.F.T.A in nekaterimi drugimi evropskimi državami. Slovenija je tu tudi drugače izjemno aktivna, saj od 82 COST akcij z različnih prednostnih področij (2), sodelujejo slovenske raziskovalne institucije že skoraj pri polovici le-teh.

Kako "Evrokrti" delamo? Javna uprava je seveda povsod precej podobna, s svojimi pravili odločanja in vedenja. Vendar mislim, da so v Evropski Komisiji doseгли zavidljivo stopnjo informacijske ponudbe knjižnično-informacijskih storitev, ki jih lahko uporabljajo zaposleni pri svojem delu. Seveda bom tu opisal stanje v D.G. XII, kjer delam, čeravno je situacija precej podobna tudi drugje. Gre za srednje velik Generalni direktorat, kjer je zaposlenih okoli 1000 ljudi.

Obstaja sicer Centralna knjižnica, ki skrbi za celotno Evropsko Komisijo, vendar ima vsak D.G. seveda tudi svojo knjižnico (3). To niso majhne knjižnice, saj ima npr. naša naročenih okoli 200 znanstvenih in strokovnih revij. Ker se nabavlja, hrani in posreduje gradivo, ki naj bi podpiralo delo posameznega D.G., te knjižnice delujejo pravzaprav kot specialne knjižnice. Seveda skrbijo tudi za gradivo, ki nastaja znotraj Evropske komisije in drugih organov Evropske Unije.

Zanimive pa so predvsem ponudbe informacijskih storitev. Vsak uradnik D.G. XII lahko s svojega osebne računalnika, prek strežnika (serverja), direktno vstopa do 26 gostiteljev (hostov). Gre za različne podatkovne zbirke, od bibliografskih (DATASTAR, DIMDI), do faktografskih in tekstovnih (full-text). (4) Možnost uporabe INTERNET-a (preko enega od hostov - EUROKOM na Irskem) seveda še širi informacijsko ponudbo. Glavni host za podatkovne zbirke je ECHO v Luksemburgu, z lanskim letom dosegljiv tudi prek Internet-a. Tistim, ki Internetove storitve uporabljajo, močno priporočam pogled vanj. (5)

Evropska Komisija izdeluje okoli 60 podatkovnih zbirk, največ jih je s področja znanosti in tehnologije, vendar obstaja tudi sedem faktografskih statističnih podatkovnih zbirk, pet zbirk s področja pravnih predpisov in vse več zbirk s polnim tekstom. (6) Seveda hosti niso edina oblika ponudbe informacijskih storitev. CORDIS (Community R&D Information Services), ki skrbi za velik del podatkovnih zbirk z področja znanosti in tehnologijo (med drugim, tudi za DBCOST, ki jo urejam jaz), ponuja svoje zbirke tudi na CD-ROM-u.

Seveda je vse to predvsem ponudba in možnost uporabe. Težave ki spremljajo ponudbo in uporabo informacijskih servisov so pravzaprav povsod enake:

- pomanjkanje finančnih sredstev (to je aktualno tudi v Evropski Komisiji!),
- premalo informacijsko osveščenih in izobraženih uporabnikov,
- še vedno ne dovolj kvalitetne, neažurne in pogosto (pre)drage informacijske storitve.

Vendar je to že popolnoma druga tematika, ki bi se je mogoče lotil v kakšnem od naslednjih prispevkov.

Primož Južnič

OPOMBE:

- (1) Izraz, ki malce zafrkljivo, a vendar točno opisuje uradnike, ki tiho a odločilno krojijo usodo Evrope bodočnosti. Seveda je to sestavljenka besed Evropa in birokrat.
- (2) Informatika, Telekomunikacije, Novi materiali, Okolje, Metereologija, Kmetijstvo in biotehnologija, Pridelava hrane, Družbene vede, Medicinske vede, Kemija, Transport, Civilno inženirstvo in Fizika.
- (3) Zanimivo je, da ima Evropska Komisija tudi svojo splošno-izobraževalno knjižnico, ki z leposlovnimi knjigami v vseh jezikih E.U., skrbi, da nam ne manjka tudi te "duševne" literature.
- (4) Ob takšnem številu informacijskih servi-

sov - hostov, se mi zdi res tragično, da imamo v Sloveniji toliko težav in slabe volje samo z enim.

(5) Na Inštitutu za Biomedicinsko informatiko v Ljubljani je kolega Emil Hudomalj na VAX/VMS računalniku "Animus" uredil enostavne in prijazne pristope do Internetovih storitev, inštitut organizira ustrezne tečaje, pripravil pa je tudi potrebne priročnike.

(6) Če primerjamo to s slovensko državno upravo in njeno informacijsko "ponudbo", smo lahko samo začudeni nad dejstvom, da je večji del slovenske državne uprave razvoj informacijskih storitev enostavno obšel.

IZ TUJIH REVIJ

"A" - KOT ALTRUIZEM

Verjetno je že vsak med nami kdaj pomislil, zakaj je za svoj poklic izbral ravno knjižničarstvo in pomislil še večkrat - zakaj v poklicu sploh vztraja. David Drake (1) poskuša v svojem sestavku najti odgovor v t.i. dejavniku A (altruizmu), ki v različnih obdobjih naše poklicne kariere usodno vpliva na naše ravnanje in odločitve. Meni, da je malo verjetno, da bi v knjižničarstvu iskali denar, status ali prestiž. Večina jih izbere poklic zaradi tega, ker bi radi služili in pomagali drugim oz. če to izrazimo z eno besedo - zaradi altruizma (2). Dejavnik "A" ima pomembno vlogo pri našem zadovoljstvu z delom, vpliva na cilje oz. kariero ter na vsakodnevne delovne navade. Seveda pa ni nujno, da je ta dejavnik vedno prisoten. Drake navaja, da v knjižničarski karieri lahko zasledimo tri tipična obdobja: zgodnje oz. oblikovalno, srednje oz. prehodno in končno oz. ustalitevno.

V t.i. oblikovalnem obdobju je vloga dejavnika "A" v tem, da nas prepriča, kako kljub slabemu plačilu in vse prej kot idealnim pogojem dela, opravljamo delo vredno truda in ljudje cenijo naše napore. Obdobje traja pet let ali tudi več. Višina plače ni naša glavna skrb, gre za čas, ko postavljamo temelje naši poklicni karieri in nas bolj zanima pridobivanje novega znanja in spretnosti. Slabo plačo in minimalne možnosti promocije omili dejavnik "A" bolj kot v kateremkoli kasnejšem obdobju. Seveda to ne pomeni, da so knjižničarji začetniki bolj altruistični, kot pa "veterani", pomeni le, da na začetku naše poklicne poti zadovoljstvo zaradi služenja in pomoči drugim kompenzira pomanjkanje drugih (zlasti materialnih) stimulansov.

Prvo obdobje je odločilno pri oblikovanju naše poklicne poti. Prva in zlasti druga služba ponavadi določita smer poklicne poti in sicer - vrsto knjižnice ter področje specializacije - ki jo je kasneje težko spreminjati. Ob koncu tega obdobja začne dejavnik "A" pojemati in tisti, pri katerih je šibak, začenjajo čutiti poklicno nezadovoljstvo.

Za prehodno obdobje v karieri knjižničarja je značilen opazen (celo drastičen) padec moči dejavnika "A". Mnogi knjižničarji postanejo ciniki, idealizem prvega obdobja začne "najedati" realnost vsakdanjega življenja. Plače in druge ugodnosti nam postanejo bolj pomembne kot na začetku poklicne poti, zato začnemo pretresati pravilnost naše poklicne izbire. Altruizem je seveda prisoten, vendar ga pri večini zasenčijo karieristični cilji. Srečamo pa v tem obdobju zanimiv paradoks - knjižničarji, pri katerih je dejavnik "A" najbolj izražen, večinoma v karieri ne dosežejo kaj posebnega, niti tega ne želijo, saj najdejo v delu za uporabnike svoje največje zadovoljstvo in se ne borijo za napredovanje ali vodstvena mesta. Knjižničarji s slabo prisotnim dejavnikom "A" se bodo v tem obdobju znašli v fazi frustracije. Zdi se jim, da je napočil

čas, ko je treba stremeti za višjim položajem in plačo ter višjim profesionalnim statusom. V knjižničarstvu je to težko uresničiti, in tisti, ki to spoznajo ali zapustijo poklic ali pa postanejo povprečneži in brezbrizneži oz. se jih večkrat loti obup. Nič čudnega torej, če naletimo v knjižnicah na momljajoče informatorje, samozadovoljne katalogizatorje in despotke šefe.

V prehodnem obdobju je zelo pomembno najti ravnotežje med našimi željami, če želimo biti v poklicu zadovoljni. Dejavnik "A" je tisti, ki nas opozarja, zakaj smo izbrali ravno ta poklic in smo mu zvesti, če pa nima več moči, je skrajni čas, da knjižničarski poklic zapustimo. Končno, saj obstajajo poklici, ki so finančno bolj privlačni, pa še altruističnih nagnjen ne zahtevajo od nas! Večina knjižničarjev v tem obdobju zamenja službo. Tudi tisti, ki menijo, da so svoje poklicne cilje dosegli, so včasih nezadovoljni. To obdobje je tudi najdaljše, saj traja neke do 25-tih let naše delovne dobe.

Nato pride t.i. ustalitveno obdobje oz. končna faza poklicne kariere, ki traja približno 10 let. Če so vzdržali v poklicu toliko časa, želijo nekateri še teh nekaj let pred upokojitvijo preživeti brez večjih naprezanj, drugi pa ponovno odkrijejo svoj dejavnik "A" in postanejo v tem obdobju najbolj zadovoljni v vsej svoji poklicni karieri. Čeprav se okolje ne spremeni, se spremeni knjižničar - postane bolj potrpežljiv in razmišljujoč, dovzeten za druge ljudi ter umirjen. Delo si zna pravilno načrtovati, kar je rezultat dolgoletnih izkušenj v poklicu. Mnogi knjižničarji ugotovijo, kako srečni so, da so si izbrali ravno ta poklic.

Omenjeni avtor (trenutno je direktor Knjižnice Anthony Hunt na kolidžu v Big Springu, Teksas, prej pa je v dvajsetih letih svoje kariere direktoval štirim drugim akademskim knjižnicam) prispevek zaključí z mislijo, da izbira knjižničarstva kot poklica ne temelji na želji po denarju in prestižu ampak v občutku zadovoljstva, da lahko nekomu poma-

gamo. Ker pa knjižničarjev trud ne naleti vedno na priznanje s strani okolja oz. posameznikov, je dejavnik "A" tisti, ki ga prepričuje, da so njegovi naporí smiselni in velja vztrajati v poklicu.

Pa poskusimo vsak zase oceniti, če so Drakejeva razmišljanja pravilna!

Melita Ambrožič

Opombe:

(1) Drake David: The "A" factor: Altruism and career satisfaction. *American Libraries*, 24(1993)10, 922-924.

(2) altruizem: nesebičnost

OBJAVE DELOVNIH MEST

Ameriško društvo bibliotekarjev (ALA) v svojem mesečniku *American Libraries* redno objavlja potrebe po kadrih v ameriških knjižnicah. Razpisi knjižnic morajo upoštevati naslednje zahteve društva:

1. Naveden mora biti razpon plače za razpisano delovno mesto ter status delovnega mesta oz. akademski rang.
2. Točno mora biti navedena zahtevana izobrazba in ostale željene kvalifikacije.
3. ALA nasprotuje, da bi knjižnice kot pogoji za zaposlitev postavljale bivalne pogoje kandidata, izvajale teste za ugotavljanje lojalnosti ali od kandidatov zahtevale posebne obljube v zvezi z njegovo bodočo zaposlitvijo.
4. Ustanove, ki želijo imeti objave delovnih mest v ALA publikacijah, morajo spoštovati njeno antidiskriminacijsko naravnost, torej - vsi knjižničarji morajo imeti enake možnosti pri kandidiranju za delovna mesta, ne glede na raso, barvo, vero, spol, starost, fizično ali duhovno prizadetost, osebni stil življenja ter nacionalnost.

Pa se ustavimo pri razpisih akademskih (visokošolskih) knjižnic. Iz vseh razberemo dokaj podrobne predstavitve razpisanih delovnih mest in posameznih knjižnic. Pri potrebnih kvalifikacijah večina razpisov zahteva magisterij ALA akreditirane šole, poleg izobrazbe pa še sposobnost komuniciranja in ustreznega ravnanja v medčloveških odnosih, organizacijske in načrtovalske sposobnosti, določeno število let delovnih izkušenj, poznavanje sodobne tehnologije in medijev ipd. Poglejmo nekatere razpise:

Namestnik direktorja univerzitetne knjižnice, Univerza v Illinoisu

Splošne naloge: vodenje dejavnosti in služb univerzitetne knjižnice v skladu s splošnimi navodili (direktivami) univerzitetnega knjižničarja (direktorja). Namestnik je delovno tesno povezan z direktorjem in je zadolžen za vodenje in planiranje v knjižnici. V času direktorjeve odsotnosti ga nadomešča.

Posebne naloge: vodi finančno poslovanje knjižnice in njeno kadrovsko politiko, vodi vse aktivnosti povezane s planiranjem, nadzira vse kapacitete oz. sredstva knjižnice ter nadzira delo posameznih oddelkov s pomočjo oddelčnih koordinatorjev, ki so neposredno podrejeni njemu.

Zahtevane kvalifikacije: magisterij iz knjižničarstva (šola mora imeti ALA akreditacijo); najmanj 10 let delovnih izkušenj na vodstvenih mestih v univerzitetnih ali znanstvenih knjižnicah.

Plača: uvršča se v rang univerzitetnih delavcev - profesorjev in znaša od 75.000 \$ (letno) navzgor, odvisno od kvalifikacij in izkušenj izbranega kandidata.

Priporočila: kandidati morajo prijavi na razpis poleg drugih dokumentov priložiti še 5 priporočil kompetentnih oseb oz. strokovnjakov s področja knjižničarstva.

Katalogizator serijskih publikacij,

Univerza New Orleans, Howard-Tilton Memory Library

Delovne naloge: Katalogizacija serijskih publikacij z vseh znanstvenih področij, v vseh jezikih in formatih ter katalogizacija doktoratov univerze. Koordinacija avtorske kontrole (authority control). Uporaba sistemov OCLC in NOTIS. Sodelovanje v planiranju razvoja oddelka katalogizacije. Mentorstvo novim kadrom. Informacijsko delo za področje serijskih publikacij. Sodelovanje z vsemi, ki kakorkoli sodelujejo v procesu obdelave serijskih publikacij.

Zahtevane kvalifikacije: magisterij iz knjižničarstva (šola mora imeti ALA akreditacijo) oz. sorodnih ved; najmanj 1 leto izkušenj pri katalogizaciji serijskih publikacij; poznavanje standardov formalne in vsebinske obdelave ter USMARC formata; vsaj pasivno znanje enega ali več zahodno evropskih jezikov (zelo zaželeno španščina); ustrezne komunikacijske in medčloveške sposobnosti; sposobnost planiranja ter dela v hitro spreminjajočem se okolju.

Plača: začetek na delovnem mestu knjižničarja (librarian) II, za katerega je plača najmanj 26.000 \$ letno. Podrejen je vodji oddelka katalogizacije.

Priporočila: prijavi na razpis je potrebno priložiti priporočila 3 kompetentnih oseb oz. strokovnjakov s področja knjižničarstva.

Zahteve so podobne npr. pri razpisu za katalogizatorja monografij v Knjižnici univerze v Michiganu, začetna plača je 27.000 \$letno. Katalogizatorju pripada 24 dni letnega dopusta in 15 dni plačanih izostankov zaradi bolezni, obljublja pa mu še druge "bonitete". Knjižnica poudarja svojo nediskriminatorско naravnost ter še posebej vabi, da se na razpis prijavijo ženske in predstavniki manjšin.

V vseh razpisih za odgovornejša mesta, naletimo na dokaj podrobno predstavitev knjižnic (zgodovina, fond, kadri, finančna

sredstva, uporabniki, prostorske perspektive ipd.). Večinoma je prijavi potrebno priložiti 3 priporočila, za direktorje in njihove namestnike pa 5 priporočil. Še posebej je v razpisih poudarjeno, da imajo knjižničarji enak status kot drugi na univerzi (torej akademski status), nekatere knjižnice pa kot ugodnost obljublajo plačilo dela zdravstvenega in zobozdravstvenega zavarovanja, t.i. sobotno leto, možnost koriščenja bolniške odsotnosti ipd. Nemalokrat zasledimo tudi opise novih prostorov, ki jih bo knjižnica pridobila in tudi predstavitev univerzitetnega kampusa. Knjižnica Univerze v Utahu npr. navaja, da hrani 2 miliona enot in ima zaposlenih 40 knjižničarjev z akademskim statusom ter 300 drugih polno ali delno zaposlenih delavcev. Univerza deluje v okviru kampusa velikosti 1.500 aker v Salt Lake Cityu in ima preko 28.000 študentov. Tu so številne možnosti za kulturne in druge dejavnosti, ki so seveda namenjene tudi knjižničarjem. Še posebej pa knjižnica v razpisu izpostavlja, da daje vsem enake možnosti in bo do vseh prijavljencev imela pozitiven odnos, še posebej pa poziva k prijavi ženske, manjšine ter invalidne osebe.

Toliko o ameriških razpisih delovnih mest. Poglejte si jih kdaj. Pri nas je vsebina razpisov prepuščena posameznim delodajalcem. Mogoče pa bi v okviru Društva bibliotekarjev le začeli razmišljati o splošnih navodilih po vzgledu ameriških kolegov? Vaše predloge pričakujemo v sekciji za izobraževanje in kadre!

Melita Ambrožič

Vir:

American libraries 24(1993)10

OBVESTILA

Popravek. V prejšnji številki Knjižničarskih novic smo kot prilogo objavili seznam podatkovnih zbirk na CD-ROMih in magnetnih trakovih, žal je bilo v njem kar precej napak. Najprej se naj opravičim za napake, ki jim v časopisih pravijo "tiskarski škrt". V drugem delu priloge (Naročene baze) nam je vse ž spremenil v š. CD-ROMa, ki ju želi naročiti Biotehnična fakulteta, oddelek za živilstvo seveda pokriva področje živilstva (in ne šivilstva). Oproščamo se tudi mag. Primožu Južniču za pomoto v njegovem imenu in priimku. Prišlo je tudi do nekaterih vsebinskih napak, predvsem zaradi neažuriranosti seznama. Objavljamo popravek, ki so nam ga poslali:

TOGA (diskete)

Področje: tekstilstvo

TEHNIŠKA FAKULTETA. INFORMACIJSKI CENTER ZA TEKSTILSTVO

Smetanova 17

62000 MARIBOR

Telefon: 062/25-461

Kontaktna oseba: Dunja Legat

Jelka Kastelic

Priročniki UNIMARC. Udeležence tečajev COBISS, ki so pomotoma iz računalniške učilnice NUK odnesli 7 priročnikov UNIMARC, vljudno naprošamo, da jih vrnejo (naslov: Enota za razvoj knjižničarstva, NUK, Turjaška 1). Priročniki so označeni z žigom NUK. Vnaprej se zahvaljujemo!

Opozorilo! Vprašalnik Podatki o pogojih dela in delu splošnoizobraževalnih knjižnic v letu 1993 ima še eno napako, na katero nas je opozorila bibliotekarka Martina Salobir iz Celja. Pri vprašanju 25. Število izposojenih enot knjižničnega gradiva 1993 (skupaj a + b + c) _____ črtajte c; torej samo (skupaj a + b) _____. — Silva Novljan

Obvestilo DB Ljubljana. Društvo bibliotekarjev Ljubljana obvešča svoje člane, da imajo v sezoni 1993-94 v Mestnem gledališču Ljubljana 30 % popust pri nakupu vstopnic. Ob nakupu vstopnice morate predložiti veljavno člansko izkaznico, kar pomeni, da imate plačano članarino za leto 1994. — Predsedstvo DBL

Izšla je nova publikacija o šolskih knjižnicah. Novljan, Silva & Majda Steinbuch : Šolska knjižnica v izobraževanju (za 21. stoletje). - Ljubljana : NUK, 1994. - 50 str.

Vsebina:

Silva Novljan: Šolska knjižnica v izobraževanju (za 21. stoletje)

1. Šolska knjižnica: naloge in pomen
2. Namen analize stanja šolskih knjižnic
3. Razvojna podoba šolskih knjižnic
4. Pogoji dela
 - (a) Prostor
 - (b) Knjižnično gradivo
 - i. Temeljna zaloga
 - ii. Prirast knjižničnega gradiva
 - iii. Odpis knjižničnega gradiva
 - (c) Strokovna ureditev
 - (d) Knjižnični delavci
5. Uporabniki
 - (a) Člani

- (b) Obisk
- (c) Izposoja
- (d) Knjižna in knjižnična vzgoja

6. Povzetek razvojnega stanja
7. Izhodišča za oblikovanje programa razvoja šolskih knjižnic
 - (a) Usmeritve
 - (b) Enotni obvezni program šolskih knjižnic
8. Predlog ukrepov
 - (a) Ukrepi na področju organizacije
 - (b) Ukrepi na področju strokovnega dela knjižnic
9. Priloge
10. Literatura

Majda Steinbuch: Primer načrtovanja knjižnice na II. gimnaziji Maribor

1. Predstavitev II. gimnazije Maribor in šolske knjižnice
 - (a) Dejavnost šole
 - (b) Knjižnica II. gimnazije Maribor
 - (c) Razvoj knjižnice
2. Namen in cilji projekta knjižnice na II. gimnaziji
3. Vsebinski vidik razvoja šolske knjižnice v informacijsko in učno središče šole
 - (a) Vsebinski vidik
 - (b) Program aktivnosti
 - (c) Prostorski vidik
4. Prostorska rešitev knjižnice II. gimnazije Maribor
 - (a) Konkretizacija prostorske rešitve knjižnice II. gimnazije
5. Kadrovske pogoji za delovanje vzorčne knjižnice

6. Pridobitve knjižnice za slovenski izobraževalni in knjižničarski sistem
7. Pregled opreme in sredstev za izvedbo načrta knjižnice na II. gimnaziji
8. Priloge
9. Literatura

Priporočamo vam, da s publikacijo obogatite svojo zbirko literature s področja knjižničarstva. Publikacija vas bo seznaniła z analizo in oceno razvojnega stanja šolske knjižnice na osnovni in srednji šoli. Avtorici nakazujeta tudi usmeritve nadaljnega razvoja (z modelom knjižnice na srednji šoli) in ukrepe za doseg ciljev. Metodologijo analize po potrebi lahko uporabite tudi za izdelavo ocene razvoja šolskih knjižnic na vašem območju, oz. vaše šolske knjižnice.

Če se boste za nakup odločili, pošljite izpolnjeno naročilnico na naslov:
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana,
Turjaška 1

NAROČILNICA

Naročamo _____ izvodov publikacije

Novljan, S. & M. Steinbuch : Šolska knjižnica v izobraževanju (za 21. stoletje). - Ljubljana : NUK, 1994. Po prodajni ceni 950,00 SIT.

Naslov:

Datum:

Podpis:

V KROŽENJE

KNJIŽNIČARSKE NOVICE, 4(1994), št. 2. ISSN 0353 - 9237.

Izdala in razmnožila: NUK, Turjaška 1, Ljubljana.

Uredila: Jelka Kastelic. Naklada: 570 izvodov. Prejetih tekstov ne lektoriramo.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije št.23/179 - 92 z dne 16. 3. 1992 štejejo *Knjižničarske novice* med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

Pristopna izjava

Izjavljam(o), da se včlanjam(o) v Kalanov sklad v okviru Zveze bibliotekarskih društev Slovenije in se zavezujem(o), da mu bom(o) materialno omogočal(i) uresničevati njegov namen. Skladno s to zavezo bom(o) skladu plačeval(i) letni članski prispevek, kakršnega bo v skladu s pravilnikom določala skupščina ZBDS.

Kraj in datum: _____

Indiviudalni član

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Zaposlen: _____

Podpis: _____

Kolektivni član

Knjižnica: _____

Naslov: _____

Podpis odgovornega delavca in žig: _____

Naslov: Sekretariat ZBDS, NUK, Turjaška 1, 61000 Ljubljana

Tel.: 1250-131, 1250-147, 1250-141

Kontaktna oseba: Liljana Hubej

Žiro račun št.: 50100-678-47436 z oznako za Kalanov sklad

Pristopna izjava

Izjavljam(o), da se včlanjam(o) v Kalanov sklad v okviru Zveze bibliotekarskih društev Slovenije in se zavezujem(o), da mu bom(o) materialno omogočal(i) uresničevati njegov namen. Skladno s to zavezo bom(o) skladu plačeval(i) letni članski prispevek, kakršnega bo v skladu s pravilnikom določala skupščina ZBDS.

Kraj in datum: _____

Indiviudalni član

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Zaposlen: _____

Podpis: _____

Kolektivni član

Knjižnica: _____

Naslov: _____

Podpis odgovornega delavca in žig: _____

Naslov: Sekretariat ZBDS, NUK, Turjaška 1, 61000 Ljubljana

Tel.: 1250-131, 1250-147, 1250-141

Kontaktna oseba: Liljana Hubej

Žiro račun št.: 50100-678-47436 z oznako za Kalanov sklad